

Kurzus kódja: FL-350.69, FLN-350.69, P/FIL/LOG-109, BBN-ENY-454sz.04, ENN-328.23, P/NY/ENY-10/el

Kurzus megnevezése: Víz és vombat: A természetes fajtanevek szemantikája

Kurzus megnevezése angolul: Water and Wombat: The Semantics of Natural Kind Terms

Kurzus előadója: Zvolenszky Zsófia

Kurzus helye és ideje: MUK 4/i 210, (ELTE BTK Filozófia Intézet), péntek 14:00–15:30

Óramegbeszélés: 2008. szeptember 12.

Oktató elérhetősége:

email: zvolenszky@fil.elte.hu

honlap: philosophy.elte.hu/zvolenszky (a kurzus weboldala elérhető itt)

fogadóóra: MUK 4/i 226 (ELTE BTK Filozófia Intézet, Logika Tsz.)

szerda 17:30–19:00

Kurzus előfeltétele(i):

– szövegolvasás angolul

– a 2007-2008-as tanév egyik vagy másik Kripke-szemináriuma; egyébként a kurzus az oktatóval való egyeztetés alapján vehető fel.

– doktoranduszoknak: az oktatóval való egyeztetés alapján

A jegyszerzés módja(i): szeminárium

Követelmények:

– minden órára 1–2 oldalas *kommentár* (response paper) készítése (összesen az érdemjegy 55%-a)

– *órai hozzászólások* + (amikor sorra kerül a hallgató) *vitaindító* + *szemináriumi jegyzőkönyv* készítése (15 + 15 + 15%)

Kurzus leírása, tematikája:

A „Megnevezés és szükségszerűség” c. előadássorozatában Saul Kripke kitér az olyan állításokra, hogy „a víz az H₂O”:

„... A vizet eredetileg jellegzetes tapintása, külső megjelenése és talán íze alapján azonosítottuk ... Ha lett volna vagy akár tényleg lenne egy anyag, amelynek teljesen más molekulaszervezete van, mint a víznek, de felszíni tulajdonságaiban hasonlít a vízre, vajon azt mondanánk, hogy létezik olyan víz, amin nem H₂O? Szerintem nem mondanánk ezt. Ehelyett azt mondanánk: ahogy létezik bolondok aranya, úgy létezhet bolondok vize is olyan anyag, amely valójában nem víz, noha rendelkezik a víz azonosítására eredetileg használt összes tulajdonsággal. És ez szerintem nem csupán az aktuális világra alkalmazható, hanem akkor is érvényes, ha tényellentétes helyzetekről beszélünk. Ha létezett volna bolondok vize, akkor az bolondok vize lett volna, nem pedig víz.” (100. old.)

Hasonló megfontolások érvényesek a vombatokra is. Adva, hogy a vombatok érzényesek, egy olyan lehetséges világról, amelyet vombat-küllemű robotok laknak, nem mondanánk: ott léteznek olyan vombatok, amelyek nem is érzényesek, hanem robotok. Azt mondanánk inkább: azok a robotok nem vombatok—csak „bolondok vombatai”, ahogyan az aranszerű külsővel bíró pirit sem arany valójában, hanem egy más anyag: „bolondok aranya”.

A fentiek két részletet árulnak el a természetes fajtanevekről: egyrészt a természetes fajták bizonyos lényegi tulajdonságokkal rendelkeznek (pl. a víznek lényegi tulajdonsága, hogy oxigén atomot tartalmaz, a vombatnak pedig az, hogy érzényes). Másrészt a „víz” avagy „vombat” tényellentétes helyzetekben is ugyanazt az anyagot avagy állatot jelöli – merev

jelölő, akárcsak a tulajdonnevek. Azonban egyáltalán nem világos, hogy a merev jelölő definíciója (lehetséges világról világra nem változtatja a jelölését) kiterjeszhető az egyedi jelölő kifejezésekről a fajtanevekre, és ha igen, hogyan. A szemináriumon ezt a kérdéskört, általánosabban pedig Kripke nézeteinek természetes fajtanevekre való kiterjesztését vizsgáljuk meg. **Hetente 30–35 oldalnyi olvasmányt vitatunk meg (ennek jó része angolul íródott; az olvasmányok elektronikusán hozzáférhetőek lesznek).** Ezzel a 2007-2008-as tanév Kripke-szemináriumainak kérdéseit visszük tovább (a kód azonban oktatói engedéllyel felvehető a korábbiak nélkül is). A tematika a résztvevő hallgatók preferenciái alapján a következő témakörökből tevődik össze:

1. A természetes fajtanevek mint merev jelölők
2. Hilary Putnam externalizmusa
3. Lényegi tulajdonságok, esszencializmus
4. Egy deskriptivista alternatíva: a kétdimenziós jelentéselmélet
5. Formális szemantikai kitérő: generikus mondatok (például „a burgonyát Dél-Amerikából hozták Európába”, „a burgonya C-vitamint tartalmaz”)

A kurzushoz tartozó kötelező irodalom: *(inkluzív lista – ebből válogatunk)*

- Braun, David. 2006. Names and Natural Kind Terms. In *Oxford Handbook of the Philosophy of Language*, Ernest Lepore – Barry C. Smith (eds.), Oxford: Clarendon Press.
- Byrne, Alex – James Pryor. 2004. Bad Intensions. In *The Two-Dimensionalist Framework: Foundations and Applications*, Manuel Garcia-Carpintero – Josep Maciá (eds.), Oxford, Oxford University Press.
- Carlson, Gregory – Francis Jeffrey Pelletier (eds.). 1995. *The Generic Book*. Chicago: University of Chicago Press. (részletek)
- Chalmers, David J. 2002/2003. A kétdimenziós szemantika alapjai (ford. Szabó Erzsébet). In Szabó–Vecsey 2003, 70–83.
- Donnellan, Keith. 1983. Kripke and Putnam on Natural Kind Terms. In Carl Ginet – Sydney Shoemaker (eds.), *Knowledge and Mind*. New York: Oxford University Press.
- Laporte, Joseph. 2000. Rigidity and Kind. *Philosophical Studies* 97, 293–316.
- Linsky, Bernard. 1984. General Terms as Designators. *Pacific Philosophical Quarterly* 65, 259–276.
- Linsky, Bernard. 2006. General Terms as Rigid Designators. *Philosophical Studies* 128, 655–667.
- Martí, Genoveva. 2004. Rigidity and General Terms. *Proceedings of the Aristotelian Society* 104, 131–148.
- Oliver, Alex. 2005. The Reference Principle. *Analysis* 63, 177–187.
- Pelletier, Francis Jeffrey – Lenhart K. Schubert. Mass expressions. In D. Gabbay and F. Guenther, editors, *Handbook of Philosophical Logic*, chapter IV.4, pages 327–407. D. Reidel Publishing Company, 1989. Pelletier Schubert
- Putnam, Hilary 1962. It Ain't Necessarily So. *Journal of Philosophy* 59, 658–671.
- Putnam, Hilary 1973. Meaning and Reference. *Journal of Philosophy* 70, 699–711.
- Putnam, Hilary 1975. The Meaning of “Meaning”. In *Minnesota Studies in the Philosophy of Science VII: Language, Mind and Knowledge*, Keith Gunderson (ed.), Minneapolis: University of Minnesota Press, 131–193.
- Salmon, Nathan 1981. *Reference and Essence*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press. (részletek)
- Salmon, Nathan 2003. Naming, Necessity, and Beyond. *Mind* 112, 475–492.
- Salmon, Nathan. 2005. Are General Terms Rigid? *Linguistics and Philosophy* 28, 117–134.
- Schnieder, Benjamin Sebastian. 2005. Property Designators, Predicates, and Rigidity.

Philosophical Studies 122, 227-241.

Schwartz, Stephen. 1980. Formal Semantics and Natural Kind Terms. *Philosophical Studies* 38, 189-198.

Schwartz, Stephen. 2002. Kinds, General Terms, and Rigidity: a Reply to Laporte. *Philosophical Studies* 109, 265-277.

Soames, Scott 2002. *Beyond Rigidity: The Unfinished Semantic Agenda of Naming and Necessity*. Oxford: Oxford University Press. (részlete)

Soames, Scott 2002/2003. A Névadás és szükségszerűség befejezetlen szemantikai programja (ford. Vecsey Zoltán). In Szabó–Vecsey 2003, 53–69. k

Soames, Scott 2003. *Philosophical Analysis in the Twentieth Century: The Age of Meaning*, 2. kötet. Princeton: Princeton University Press. (részletek)

Soames, Scott 2005b. *Reference and Description: The Case Against Two-Dimensionalism*. Princeton: Princeton University Press. (részletek)

Stalnaker, Robert 2001/2003. A lehetséges világok mint aktuális világok (ford. Vecsey Zoltán). In Szabó–Vecsey 2003, 106–120.

Szabó Erzsébet – Vecsey Zoltán (szerk.) 2003. *A jelentés dimenziói: Modális elméletek Kripke után*. Szeged: JATE Press.

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

Burgess, John 2006. *Saul Kripke, Naming and Necessity*. In *Central Works of Philosophy*. 5. John Shand (ed.), London: Acumen Publishing.

Farkas Katalin – Kelemen János 2002. *Nyelvfilozófia*. Bárdos Judit (szerk.), Budapest: Áron Kiadó, 135–145.

Kripke, Saul 1980/2007 (1972). *Megnevezés és szükségszerűség* (ford. Bárány Tibor). Zvolenszky Zsófia (szerk.), Budapest: Akadémiai Kiadó.

Zvolenszky Zsófia 2007. *Megnevezés és szükségszerűség – Négy évtized távlatában*. In Saul Kripke: *Megnevezés és szükségszerűség* (ford. Bárány Tibor). Zvolenszky Zsófia (szerk.), Budapest: Akadémiai Kiadó.